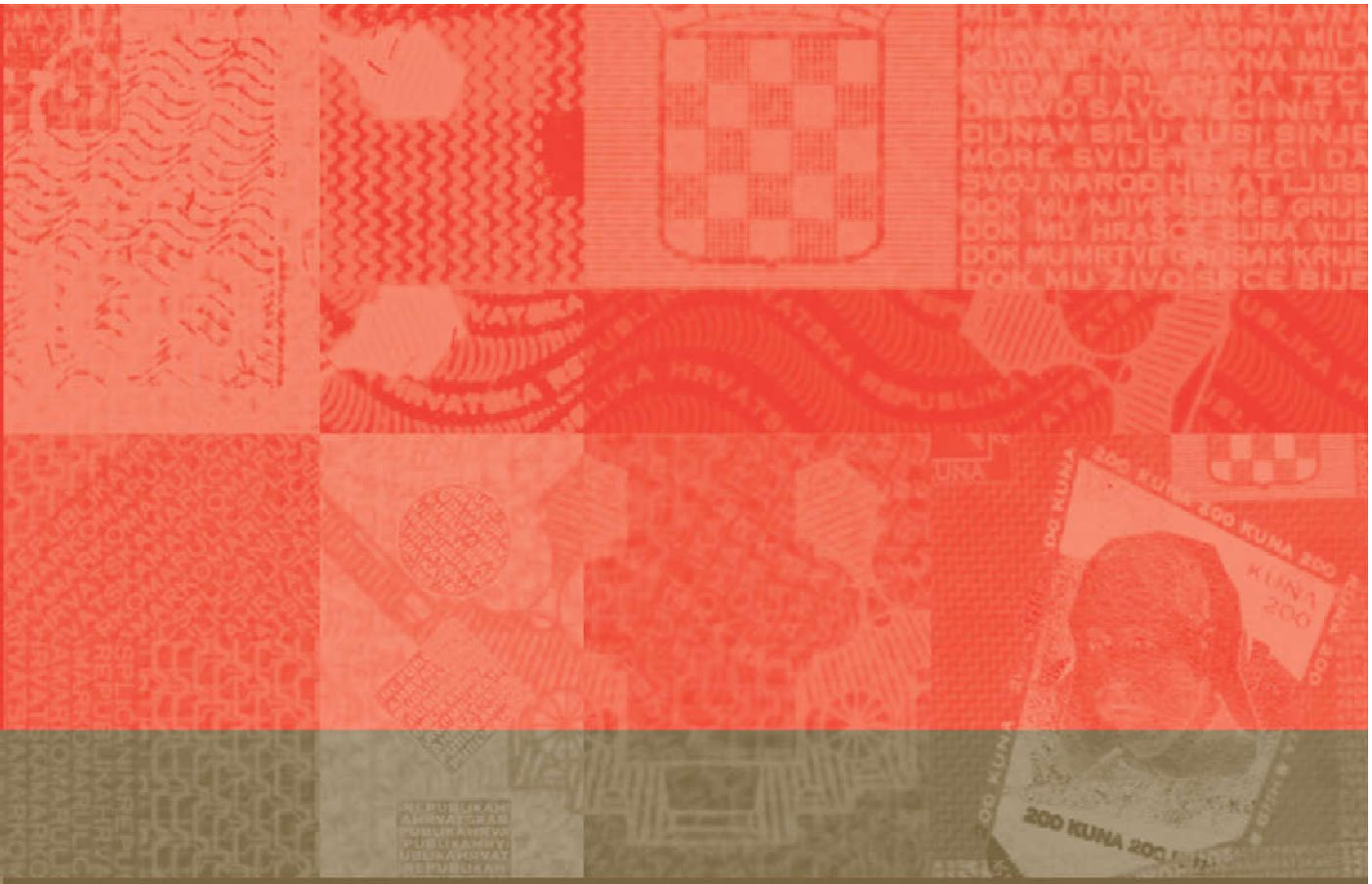

Nacionalni program za obuku zaposlenika banaka i financijskih institucija za postupak provjere autentičnosti novčanica i kovanog novca

listopad 2026.

HNB

NCBK

NACIONALNI CENTAR ZA BORBU PROTIV KRIVOTVORENJA

SADRŽAJ

UVOD 3

SUSTAV ZA BORBU PROTIV KRIVOTVORENJA 4

NACIONALNI PROGRAM ZA OBUKU 6

PRVA RAZINA OBUKE 8

- Ciljane skupine 8
- Koncept i svrha obuke 8
- Sadržaj, način provođenja i trajanje obuke 9

DRUGA RAZINA OBUKE 10

- Ciljane skupine 10
- Koncept i svrha obuke 10
- Sadržaj, način provođenja i trajanje obuke 11
- Prijava za obuku 12

TREĆA RAZINA OBUKE 13

ČETVRTA RAZINA OBUKE 14

Podaci za kontakt 15

UVOD

Otkad postoji novac, postoje i primjeri krivotvorenja novca. Upravo toliko traju i nastojanja zakonitih izdavača novca da primjenom posebnih tehnoloških postupaka u izradi otežaju i spriječe uspješno krivotvorenje.

Ljudska zajednica, suočena s pojavom krivotvorenja novca i njegovim štetnim posljedicama, uvijek je krivotvorenje smatrala težim deliktom te je nastojala vlastitim organiziranjem i zakonskim propisima suzbiti tu pojavu, a počinitelje primjereno kazniti.

S jedne strane razvoj tehnologija za reproduciranje i njihova dostupnost, a s druge pojava univerzalnih svjetskih valuta, pred moderno društvo postavljaju trajan zadatak: da se uspješno organizira u sprječavanju krivotvorenja.

S navedenim izazovom suočena je i Republika Hrvatska, pri čemu je opasnost od izrade i raspačavanja krivotvorina dodatno povećana njezinim zemljopisnim položajem i turističkom orijentacijom, što nameće obvezu provođenja djelotvornog sustava za sprječavanje krivotvorenja. Republika Hrvatska uvela je euro kao službenu valutu 1. siječnja 2023. i time postala 20. država članica europodručja. Euro je danas među najvažnijim valutama svijeta i njime se koristi oko 350 milijuna ljudi. Europska središnja banka i nacionalne središnje banke Eurosustava nadležne su za izdavanje euronovčanica i zadužene su za održavanje povjerenja javnosti u jedinstvenu valutu. To postižu, među ostalim, tako što se brinu za integritet euronovčanica u optjecaju.

Hrvatska narodna banka izdaje euronovčanice u skladu s odobrenjem Europske središnje banke i odredbama Statuta ESSB-a, ESB-a i odredbama Ugovora o funkcioniranju Europske unije te sudjeluje u postupcima razvoja i proizvodnje euronovčanica. Posebna se pozornost pridaje razvoju i primjeni novih zaštitnih obilježja, koja su jednostavna za provjeru i složena za krivotvorenje. Hrvatska narodna banka izdaje eurokovanice u skladu s odredbama Ugovora o funkcioniranju Europske unije uz odobrenje Europske središnje banke o opsegu izdanja te određuje izgled eurokovanica koje izdaje, pri čemu primjenjuje pravila o nominalama i tehničkoj specifikaciji, sve prema relevantnim propisima Europske unije.

SUSTAV ZA BORBU PROTIV KRIVOTVORENJA

Izvorište je svih zakonskih i podzakonskih propisa o suzbijanju krivotvorenja gotovog novca Međunarodna konvencija o sprječavanju krivotvorenja novca od 20. travnja 1929., koja određuje da se "... ne smije praviti razlika u rasponu kazni za počinjena kaznena djela koja se odnose na domaći novac s jedne strane i onih koja se odnose na strani novac...".

U skladu s navedenim zemlje potpisnice na jednak način štite gotov novac, koji je njihovo zakonsko sredstvo plaćanja, kao i strani novac, koji je zakonsko sredstvo plaćanja u drugim državama.

Uredbom Vijeća (EZ) br. 1338/2001 od 28. lipnja 2001. propisane su mjere potrebne za zaštitu eura od krivotvorenja.

Centar za analizu krivotvorina Europske središnje banke pomno prati napredak u tehnologijama tiska i imitaciji zaštitnih obilježja na krivotvorinama i evidentira količinu izdvojenih krivotvorina novčanica. Analize se provode u nacionalnim centrima država europodručja koje prikupljaju i obrađuju tehničke i statističke podatke o krivotvorinama. Nacionalni centri za borbu protiv krivotvorenja svake države dijele informacije s nadležnim tijelima uključenima u borbu protiv krivotvorenja.

Europska središnja banka također blisko surađuje s Europolom (Europski policijski ured), koji je imenovan središnjim uredom za koordinaciju zaštite eura, te s Interpolom (Međunarodna organizacija kriminalističkih policija) i Europskom komisijom.

Na nacionalnoj razini Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka obvezali su se na zajedničku borbu protiv prijetnja koje proizlaze iz krivotvorenja novca.

Hrvatska narodna banka ustrojila je Nacionalni centar za borbu protiv krivotvorenja, Nacionalni centar za analizu novčanica i Nacionalni centar za analizu kovanog novca radi formiranja središnje baze u kojoj su pohranjene sve statističke i tehničke informacije o krivotvorinama te tehničke analize svih sumnjivih primjeraka novčanica i kovanica, ali i radi izrade izvještaja o pojavi krivotvorina. Ministarstvo unutarnjih poslova ustrojilo je Policijski nacionalni ured, koji provodi postupke potrebne za sprječavanje i krivotvorenje novca.

Sve su strane suglasne da je trajni zadatak neprestano upozoravati na opasnost od pojave krivotvorina i nužnost provjere autentičnosti novca te obuke osoba koje rukuju novcem kako bi se u slučaju pojave sumnjivih primjeraka čim prije reagiralo u skladu s propisanim odlukama, što omogućuje brzo otkrivanje počinitelja i mogućih mjesta izrade krivotvorina.

NACIONALNI PROGRAM ZA OBUKU

Hrvatska narodna banka, kao nadležno nacionalno tijelo za borbu protiv krivotvorenja i tehničku analizu sumnjivih novčanica i kovanog novca, jamči jednako postupanje sa sumnjivim novčanicama i kovanicama eura i stranih valuta, čime se osiguravaju zaštita i integritet novčanica i kovanica u optjecaju u Republici Hrvatskoj.

Osigurati integritet novčanica i kovanica kao sredstva plaćanja znači brzo uočiti sumnjive primjerke i hitno ih dostaviti Hrvatskoj narodnoj banci radi analize i pružanja potpore istragama koje provodi policija u svrhu suzbijanja izrade i raspačavanja krivotvorina.

Nema dvojbe da je u lancu za suzbijanje krivotvorina najvažnija karika skupina osoba koje, obavljanjem svoje profesionalne aktivnosti, svakodnevno rukuju novcem.

Osobe koje svakodnevno rukuju gotovim novcem prva su barijera u zaštiti integriteta novčanica i kovanica te se, osim izvrsnog poznavanja obilježja autentičnih novčanica i kovanica, očekuje da rukovanjem neprestano usavršavaju vještine prepoznavanja, i na dodir i vidom, te trajno memoriraju karakteristike autentičnoga gotovog novca. Upravo to omogućuje lakše izdvajanje sumnjivih primjeraka.

Hrvatska narodna banka u svrhu specijalističke obuke osoba koje svakodnevno rukuju gotovim novcem, što prije svega uključuje euronovčanice i eurokovanice, provodi Nacionalni program za obuku zaposlenika banaka i financijskih institucija za postupak provjere autentičnosti novčanica i kovanog novca (u nastavku teksta: Nacionalni program za obuku).

Nacionalni program za obuku provodi se i za određene ciljane skupine kojima poslovanje s gotovim novcem nije osnovna djelatnost, a svakodnevno su u doticaju s većim količinama novčanica i kovanica, kao što su zaposlenici sektora trgovine.

Nacionalni program za obuku otvoren je i drugim skupinama i subjektima koji iskažu zanimanje. Način obuke sadržajem i satnicom prilagođen je svakoj skupini i provodi se na nekoliko razina, s ciljem da se polaznici upozore na važnost stalne provjere autentičnosti novčanica i kovanica i stjecanja vještina kojima će moći djelotvorno obavljati provjeru autentičnosti.

Obuka se provodi *online*, osim obuka treće i četvrte razine, koje se održavaju u sklopu praktičnih radionica. Provode ju stručnjaci Nacionalnog centra za analizu novčanica i Nacionalnog centra za analizu kovanog novca, koji s pomoću prezentacija i neposrednim rukovanjem autentičnim i krivotvorenim novčanicama nastoje polaznicima prenijeti stručna znanja stečena specijalističkom obukom u tiskarama i centrima za tehničku analizu unutar europodručja, a primijenjena u dugogodišnjoj praksi rada sa sumnjivim i krivotvorenim primjercima gotovog novca.

PRVA RAZINA OBUKE

Ciljane skupine

Ciljane su skupine prve razine obuke: javnost, zaposlenici na blagajnama trgovačkog sektora, zaposlenici na naplati cestarina, zaposlenici na blagajnama kasina, učenici završnih razreda trgovačkih i srodnih škola kao i druge skupine koje potencijalno mogu obavljati ili obavljaju poslove na kojima će svakog dana biti u doticaju s većim količinama novčanica i kovanica.

Koncept i svrha obuke

Prva razina obuke utvrđuje se i prilagođava sadržajem i satnicom potrebama ciljane skupine i provodi se *online*.

Svrha je obuke upozoriti na obvezu i pobuditi u polaznika svijest o važnosti stalne provjere autentičnosti novčanica i kovanica te obučiti polaznike za djelotvornu provjeru autentičnosti pri svakodnevnom rukovanju gotovim novcem.

Sadržaj, način provođenja i trajanje obuke

Polaznici obuke bit će upoznati s dizajnom, zaštitnim obilježjima euronovčanica i eurokovanica te djelotvornim postupkom brze provjere autentičnosti u uvjetima primanja gotovog novca u postupku rada na blagajnama.

Obuka se provodi *online*, a sadržava tekstualne i slikovne materijale te videoisječke.

Obuka prve razine dostupna je na internetskoj stranici Euro Edukacija https://euro-edukacija.hnb.hr/.

Za pristup edukaciji nije potrebna prijava.

Obuka prve razine može, osim kao *online* obuka, biti organizirana za ciljane skupine, o čemu je potrebno iskazati nakanu e-porukom na npo@hnb.hr. Obuka će se provoditi u Hrvatskoj narodnoj banci ili u sjedištu ciljane skupine, što će biti utvrđeno u postupku pripreme obuke.

Hrvatska narodna banka može, u skladu sa stvarnim troškovima, utvrditi naknadu za obuku prve razine.

Hrvatska narodna banka svim ciljanim skupinama kojima je namijenjena obuka prve razine preporučuje i pristupanje obuci druge razine, radi stjecanja i provjere znanja potrebnih za pravodobno i učinkovito reagiranje u postupku provjere, otkrivanja i sprječavanja zaprimanja krivotvorina novčanica i kovanica.

Obuci druge razine pristupa se putem poveznice, bez prethodne prijave, registracije ili pozivnice. Polaznici koji žele provjeriti svoje znanje mogu pristupiti ispitu.

DRUGA RAZINA OBUKE

Ciljane skupine

Druga razina obuke otvorena je i dostupna široj javnosti i zaposlenicima u maloprodaji koji joj također mogu pristupiti, a namijenjena je prije svega zaposlenicima obveznika propisa kojima se reguliraju kontrola provjere autentičnosti i prikladnosti, postupanje sa sumnjivim gotovim novcem i uvjeti zamjene gotovog novca. Obuka je namijenjena zaposlenicima koji svakodnevno u obavljanju svoje osnovne djelatnosti rukuju gotovim novcem, kao što su zaposlenici na blagajnama i u trezorima banaka, financijskih institucija i drugih ovlaštenih pružatelja usluga platnog prometa te zaposlenici specijaliziranih institucija i poslovnih subjekata koji redistribuiraju novčanice i kovanice, poput Financijske agencije, Hrvatske pošte i ovlaštenih mjenjača.

Koncept i svrha obuke

Druga razina obuke provodi se *online*, a sadržava četiri modula. Prvi modul prikazuje dizajn i zaštitna obilježja euronovčanica. Drugi modul sadržava informacije o dizajnu i zaštitnim obilježjima eurokovanica. U trećem modulu nalaze se informacije o prikladnosti gotovog novca. Četvrti modul sadržava informacije o elektrokemijskoj zaštiti novca.

Polaznik nakon uspješno završene edukacije stječe uvjerenje koje može ispisati ili računalno pohraniti. Uvjerenje se izdaje na razdoblje od dvije godine.

Svrha je obuke razviti i unaprijediti u polaznika koji svakodnevno rukuju gotovim novcem vještine i sposobnosti s pomoću kojih će djelotvorno uočavati i izdvajati sumnjive primjerke novca primjenom profesionalnih postupaka provjere autentičnosti.

Namjera je Hrvatske narodne banke takvim konceptom ojačati sustav zaštite gotovog novca od krivotvorenja te uspostaviti mrežu pouzdanih suradnika koji će svakodnevno surađivati s Nacionalnim centrom za borbu protiv krivotvorenja u Hrvatskoj narodnoj banci radi razmjene informacija i pravodobnog reagiranja u postupku provjere, otkrivanja i sprječavanja raspačavanja krivotvorina.

Sadržaj, način provođenja i trajanje obuke

Polaznici obuke bit će upoznati sa zakonskom regulativom o izdavanju novčanica i kovanica, zakonskom regulativom o uvjetima redistribuiranja novčanica i kovanica, zakonskom regulativom za suzbijanje i sankcioniranje krivotvorenja te postupanjem sa sumnjivim primjercima gotovog novca.

Obuka traje dva sata i uključuje edukaciju vezanu uz zaštitna obilježja autentičnih novčanica i kovanica, uz karakteristike krivotvorina i uz postupak uočavanja sumnjivih primjeraka.

Obuka za euronovčanice i eurokovanice uključuje i prikaz postupka ručne provjere prikladnosti novčanica i kovanica za daljnji optjecaj.

Svaki modul obuhvaća edukacijski dio i ispit. Polaznici mogu samostalno odabrati modul kojemu žele pristupiti, pri čemu pregled edukacijskih materijala nije preduvjet za pristupanje ispitu.

Da bi uspješno završio edukaciju, korisnik mora imati najmanje 70% točnih odgovora iz svakog modula. Na temelju uspješno položenog testa Hrvatska narodna banka izdaje uvjerenje koje traje dvije godine.

Prijava za obuku

Na obuku druge razine namijenjenu kreditnim i financijskim institucijama te pružateljima platnih usluga koji na području Republike Hrvatske obavljaju djelatnost obrade gotovog novca pristupa se putem poveznice.

Obuci se može pristupiti bez prethodne prijave, registracije ili pozivnice, a za stjecanje uvjerenja potrebno je unijeti tražene podatke. Polaznici mogu u bilo kojem trenutku ponovno pristupiti polaganju ispita radi stjecanja novog uvjerenja.

Uvjerenje se automatski dostavlja polazniku na e-adresu u PDF formatu, a moguće ga je i preuzeti, pohraniti ili ispisati putem aplikacije. Svako izdano uvjerenje sadržava QR kôd kojim se omogućuje provjera njegove vjerodostojnosti i valjanosti.

TREĆA RAZINA OBUKE

Obuka treće razine nadopuna je znanja stečenih prolaskom druge razine obuke. Koncipirana je kao teorijska i praktična edukacija koju provode stručnjaci za tehničku analizu novčanica i kovanog novca Hrvatske narodne banke.
Potencijalni su polaznici zaposlenici koji obučavaju ostale zaposlenike u svojoj instituciji. Na poziv Hrvatske narodne banke financijske institucije imenuju zatraženi broj instruktora, koji će biti pozvani na obuku treće razine, u terminu i prema programu koji će biti zasebno utvrđen. Obuka traje četiri sata, a nakon njezina završetka provodi se provjera stečenoga praktičnog znanja. Hrvatska narodna banka izdaje polaznicima uvjerenje o uspješnom pohađanju obuke.

Obuka treće razine nije obvezna, no preporučuje se kao nadogradnja obuke druge razine za zaposlenike koji provode interne edukacije u svojim institucijama.

ČETVRTA RAZINA OBUKE

Hrvatska narodna banka u suradnji s Nacionalnim policijskim uredom organizira osnovnu i specijalističku obuku za zaposlenike policije koji rade na poslovima suzbijanja krivotvorenja novca.

Specijalistička se obuka provodi i za zaposlenike Državnog odvjetništva Republike Hrvatske te Ministarstva financija – Carinske uprave koji rade na poslovima suzbijanja krivotvorenja novca.

Na poziv Hrvatske narodne banke imenuju se zaposlenici za obuku te se dogovaraju program i termini.

PODACI ZA KONTAKT

Hrvatska narodna banka

Sektor za gotov novac

Direkcija nacionalnih centara za borbu protiv krivotvorenja, analizu novčanica i analizu kovanog novca

Odjel nacionalnog centra za borbu protiv krivotvorenja

Trg hrvatskih velikana 3, 10000 Zagreb

telefon: 01 4690107

e-adresa: npo@hnb.hr